

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ρ Ε Κ Β Ι Ε Μ

ΗΜΟ ΣΑΡΙΕΝΣ

Μ Ε

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΚΡΕΣΕΝΤΟ;

ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

ΔΟΚΙΜΙΟ

Τόμος Α΄

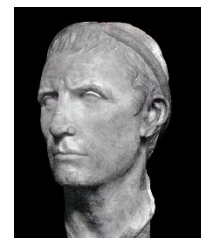
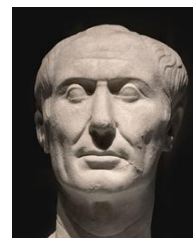
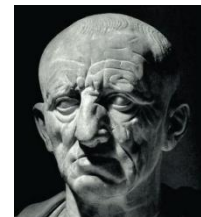
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Μ.Π.

Παρουσίαση 13

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους
μεσαιωνικούς χρόνους.

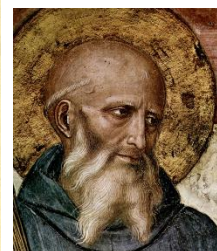
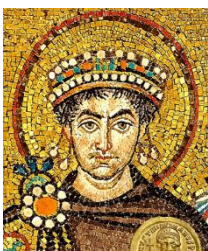
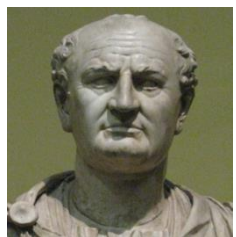
Μογγόλοι

Προκολομβιανοί Αμερικάνοι

Η παρακάτω παρουσίαση του δοκιμίου συμπυκνώνει την έντυπη έκδοση, διευκολύνοντας παράλληλα την προσβασιμότητα του αναγνώστη σε ένα σύνθετο εγχείρημα, μέσω του οπτικού και διαχειριστικού πλεονεκτήματος μιας διανθισμένης και με πρόσθετη εικονογραφία ηλεκτρονικής παρουσίασης

Οι προσφυγή του απαιτητικού ερευνητή αναγνώστη στο έντυπο κείμενο προσφέρει αναλυτικότερη αποτύπωση του ορίζοντα των γεγονότων και τα τεκμηριώνει συστηματικά μέσω υποσημειώσεων με βιβλιογραφικές κυρίως αναφορές.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ρ Ε Κ Β Ι Ε Μ

Η Ο Μ Ο Σ Α Ρ Ι Ε Ν Σ

Μ Ε

Ο Τ Ε Λ Ε Υ Τ Α Ι Ο Σ Τ Ο Υ Γ Ε Ν Ο Υ Σ

Κ Ρ Ε Σ Ε Ν Τ Ο ;

Τ Ω Ν Α Ν Θ Ρ Ω Π Ω Ν

ΔΟΚΙΜΙΟ

Τόμος Α΄

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ε.Μ.Π.

Σύνοψη περιεχομένων Α΄ τόμου

- Οδοιπορικό στο δοκίμιο
 - Πρώτο Κεφάλαιο
 - Πολυδιάστατο της προέλευσης του «συμβάντος» homo sapiens
 - Γένεσις, ελεύθερο βάδην στην Προϊστορία
- Δεύτερο Κεφάλαιο
 - Πρώτο μέρος της ιστορικής περιόδου: Οι πέντε χιλιετίες επικυριαρχίας της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής στις κοινωνικές εξουσίες. (≈ 3500π.Χ. μέχρι 1500μ.Χ.)
 - Άρχοντες, οι μεγαλοϊδιοκτήτες γης

ΠΡΩΤΟ
ΜΕΡΟΣ
ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ

ΕΠΙΚΥΡΙΑΡΧΙΑ
ΤΗΣ
ΓΕΩΡΓΟΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΙΓΝΕΣΘΑΙ

ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ 4ης π.Χ. ΧΙΛΙΕΤΙΑΣ ΣΤΟ 1492 μ.Χ.,
ΤΗΝ ΟΨΙΜΗ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟ ΚΟΛΟΜΒΟ

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

• Το πότεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

- Ο homo sapiens πορεύτηκε κατά το μέγιστο διάστημα της ιστορικής του περιόδου (\approx το 90% της μέχρι σήμερα διάρκειάς της), τα πέντε χιλιάδες χρόνια επικυριαρχίας της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής στο κοινωνικοοικονομικό και πολιτικό γίνεσθαι (3.500 μέχρι 1.500 π.Χ.), δίχως μηχανικά μέσα μεταφοράς και αποτελεσματικά πυροβόλα όπλα.
- Ο εναλλακτικός δρόμος προς τη δυναμική κατάκτηση της εξουσίας από την επιτιθέμενη ομάδα θεμελιωνόταν στον συνδυασμό ενισχυμένης κοινοτικής συνείδησης, φυσικής ρώμης, λιτού και επίπονου τρόπου καθημερινής ζωής. Τον χάραξε η Ιστορία ήδη από την Εποχή του Χαλκού, με τη γλωσσική –και όχι μόνο– επικράτηση των νομαδικών ινδοευρωπαϊκών φύλων από πιθανολογούμενες κοιτίδες στις αχανείς αραιοκατοικημένες ευρωπαϊκές στέπες (ανατολικά του ποταμού Δνειπερου, βόρεια της Μαύρης Θάλασσας και δυτικά των Ουραλίων ορέων), επί των γεωργικών κοινωνιών μεγάλων τμημάτων της Ευρασίας.
- Ανάλογο δρόμο ακολουθούσαν και οι νομαδικοί πληθυσμοί που ζούσαν στις αχανείς ασιατικές στέπες, μεταξύ των βορείων συνόρων της Κίνας και της λίμνης Βαϊκάλης. Υπήρξαν επίφοβοι επί χιλιετίες, όπως αποδεικνύει η κατασκευή αμυντικών οχυρώσεων ήδη από την πρώτη κινεζική αυτοκρατορία των Σανγκ κατά την 2η π.Χ. χιλιετία. Το φυλετικό κοινωνικό σύστημα και η ποιμενική οικονομία διασφάλιζαν την ήπια πληθυσμιακή αύξηση στα νομαδικά και ημινομαδικά φύλα της στέπας, με ενδιάμεσες εκρήξεις υπερπληθυσμού κατά τους ανοδικούς κλάδους ανέμων μικροδιακυμάνσεων στο κλίμα της περιοχής τους.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

• Το πόθεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

→ Ο επερχόμενος καθολικός κλάδος της διακύμανσης, η ξηρά περίοδος, πίεζε βιολογικά τους νομάδες. Συνδυαζόταν με το μόνιμο υπόστρωμα της ανθρώπινης απληστίας για περισσότερο πλούτο και εξουσία, τους ωθούσε εναντίον των οργανωμένων γεωργοκτηνοτροφικών κοινωνιών. Χαλαρές ομοσπονδίες διαμορφώνονταν για την επίτευξη του στόχου από ισχυρούς φυλάρχους, πλην όμως ο προσωποπαγής χαρακτήρας τους οδηγούσε συνήθως σε διάλυση εν μέσω αλληλοσπαραγμού μεταξύ των επίδοξων διαδόχων.

→ Ένας τέτοιος κύκλος ισχυροποίησης και κατάρρευσης των νομάδων της στέπας είχε κλείσει περί τα μέσα του 12ου αιώνα. Οι Κινέζοι βρίσκονταν σε περίοδο ακμής στις αρχές του 12ου αιώνα (δεύτερη εκατονταετία της δυναστείας Σονγκ), κατάφεραν να απαλλαγούν από την καταβολή φόρων ειρηνικής συνύπαρξης προς τους βόρειους γείτονές τους και στη συνέχεια τους μετέτρεψαν σε υποτελείς.

→ Κατά το επόμενο μισό του 12ου αιώνα κυοφορήθηκε ένας εκρηκτικός νέος κύκλος, συσσωρεύτηκε πάλι η κρίσιμη βιολογική μάζα στους επιθετικούς νομάδες, τα ατομικά και κοινοτικά προσόντα τους μπορούσαν να αξιοποιηθούν και να κυριαρχήσουν μέσω της συσπείρωσης υπό τον κατάλληλο αρχηγό.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

- Το πόθεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

→ Ένας σχετικά βραχύχρονος ιστορικός κύκλος άρχισε να εκδηλώνεται ως σημαίνον «Συμβάν» στο τέλος του 12ου αιώνα, μετά τη βίαια ένωση ισχυρών νομαδικών φύλων της ευρύτερης περιοχής, υπό τον χαρισματικό ηγέτη Τεμουζίν (περ. 1155 - 1227). Είναι γνωστός ως Τζένγκις Χαν, «Μεγάλος Κυβερνήτης» στη γλώσσα των Μογγόλων, καταχρηστική παρερμηνεία της κινεζικής λέξης «Χαν», η οποία προσδιόριζε ένα υπόδειγμα αυτοκρατορίας και κατ' επέκταση την κινεζική εθνότητα.

→ Η φήμη του Τζένγκις Χαν απλώθηκε μεταξύ των νομαδικών φύλων με υπόβαθρο την εκπλήρωση παλαιών προφητειών για τον «επερχόμενο μεγάλο αρχηγό», η ιδεολογική επικάλυψη ήταν πάντα χρήσιμη για την επιβολή ενός επίδοξου κυρίαρχου σε φιλόδοξους υποτελείς. Οι συνασπισμένοι νομάδες βαπτίστηκαν «Μογγόλοι» από τους ιστοριογράφους της εποχής και άρχισαν να ανατρέπουν από τις αρχές του 13ου αιώνα τις κοσμικές εξουσίες στο σύνολο σχεδόν των τότε αναπτυγμένων γεωργικών κοινωνιών στην Ασία και σε τμήμα της βορειοανατολικής Ευρώπης.

→ Η συγκρότηση της επιθετικής υπεροχής των Μογγόλων και της μεγάλης επιχειρησιακής τους εμβέλειας επιβεβαιώνει κατά τον 13ο αιώνα, στη μεγαλύτερη δυνατή κλίμακα, τις απεριόριστες δυνατότητες μιας πολεμικής μηχανής δομημένης μέσα από αιώνες σκληρής καθημερινότητας.

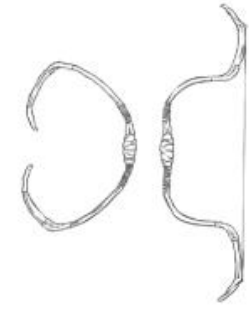
→ Το έφιππο κυνήγι και η προάσπιση ή επέκταση των ζωτικών χώρων ήταν συνυφασμένα με τον αγώνα για την επιβίωση στην άγονη στέπα. Αναγκάστηκαν να αναπτύξουν νέες τεχνικές και υλικά κατασκευής, που τους χάρισαν το απόλυτο πλεονέκτημα στις μάχες με ιππικό.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

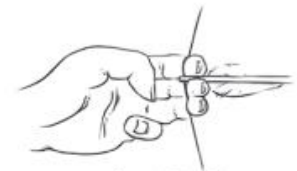
Μογγόλοι

• Το πόθεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

- Οι ιστορικοί εστιάζουν εύλογα στο μογγολικό σύνθετο τόξο με τα προεξέχοντα άκρα, επίμονο και επίπονο δημιούργημα μιας χιλιετίας καινοτομιών, αποτυχιών και προόδων στο συνδυασμό των υλικών της κατασκευής του. Είναι το όπλο που χάριζε μοναδική διατηρητική ικανότητα στο βέλος των ιπποτοξοτών της στέπας. Η κατασκευή του διαρκούσε έναν ολόκληρο χρόνο και παρά το μάλλον αδιάφορο παρουσιαστικό και το σχετικά μικρό μέγεθος, τα βέλη του θέριζαν θωρακισμένους ανθρώπινους στόχους σε αποστάσεις που ξεπερνούσαν τα 100m.
- Είναι πάντως βεβαιωμένο ότι από την απόσταση των 100m. η διατηρητική ισχύς των βελών από το μογγολικό τόξο ξεπερνούσε την αντίστοιχη των σύγχρονων σφαιρών από μικρά πυροβόλα όπλα. Καμία πανοπλία της εποχής εκείνης δεν μπορούσε να προσφέρει αποτελεσματική προστασία από τις βολές Μογγόλων ιπποτοξοτών που πλησίαζαν κατά κύματα στη μεσαία αυτή απόσταση το αντίπαλο ιππικό.
- Με το πρόσθετο πλεονέκτημα της χρήσης του αναβολέα, το ιππικό αποκτούσε αυξημένη δυνατότητα ελιγμών και μεγαλύτερη ευστάθεια για την ακριβέστερη χρήση των όπλων από τη σέλα του αλόγου.
- Ο παραπάνω συνδυασμός εξοπλισμού και πολεμικών ικανοτήτων των Μογγόλων τους καθιστούσε ανίκητους στη μάχη επί ανοικτού πεδίου.

Μεσογειακή λαβή

Μογγολική λαβή

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

- Το πότεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

→ Οι επιτιθέμενοι Μογγόλοι κάλυψαν την αδυναμία τους μπροστά στις οχυρώσεις των πόλεων, χρησιμοποιώντας την προηγμένη στις πολιορκίες κινεζική τεχνολογία. Προέταξαν στο επιχειρησιακό τους πρόγραμμα την εισβολή στη βόρεια Κίνα και διαφύλαξαν ως κόρην οφθαλμού τους αιχμάλωτους Κινέζους τεχνίτες. Εκπόρθησαν τις προστατευμένες με τείχη αστικές περιοχές και έφεραν για πρώτη φορά την πυρίτιδα στην Ευρώπη κατά τη μεγάλη επιδρομή του 1238 - 1241 στις πεδιάδες της Ουγγαρίας, επί διαδόχων του Τζένγκις Χαν.

→ Οι σκληρές συνθήκες διαβίωσης στις στέπες είχαν εφοδιάσει τους Μογγόλους με την επιχειρησιακή δυνατότητα της κάλυψης μεγάλων αποστάσεων σε χρόνους απλησίαστους, που ξεπεράστηκαν μόνον μετά από έξι αιώνες (στα μέσα του 19ου αιώνα) με την ανάπτυξη των πρώτων σιδηροδρομικών δικτύων. Επικράτησαν κατά τη δεύτερη φάση της εισβολής τους (1237-1240) στην επικράτεια και των Ρως, δέκα χρόνια μετά τον θάνατο του Τζένγκις Χαν, διότι διέθεταν τις καλύτερες στην τότε Ευρασία επικοινωνίες, αξιοποιώντας τις εμπειρίες αιώνων κατά την επιβίωσή τους στις στέπες.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

- Το πότεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

→ Ο νέος Ασιάτης ηγέτης Τζένγκις Χαν αξιοποίησε τα προηγμένα επιθετικά και πολιορκητικά όπλα των Κινέζων και εφάρμοσε στους ανθιστάμενους την τακτική τρόμου και μαζικής σφαγής. Υπό την ηγεσία του οι Μογγόλοι εισέβαλαν στη βόρεια Κίνα, κατέκτησαν τη χώρα μέχρι τον Κίτρινο ποταμό (1215), λεηλάτησαν το Πεκίνο.

→ Οι διάδοχοι του Τζένγκις Χαν πέρασαν το 1251 τον Κίτρινο ποταμό και ο εγγονός του, Κουμπλάι Χαν, ολοκλήρωσε την κατάκτηση της Κίνας, επιβάλλοντας τη δική του δυναστεία Γιουάν (1279 - 1367). Όπως απεικονίζεται στον παράπλευρο χάρτη, η επικράτεια των Μογγόλων κάλυπτε τριάντα τρία εκατομμύρια km², λίγο περισσότερο από το ένα πέμπτο της χερσαίας επιφάνειας του πλανήτη, κυριαρχούσαν δηλαδή στις μισές κοινωνίες του τότε γνωστού κόσμου.

→ Οι μογγολικές εξορμήσεις προς τη Δύση ανασχέθηκαν δύο φορές λόγω θανάτων του μεγάλου Χαν, το έθιμο επέβαλλε τη συγκέντρωση στην κοιτίδα τους για εκλογή νέου Χαν. Έτσι σώθηκε πρώτα η Βιέννη το 1242 και στη συνέχεια ο μουσουλμανικός κόσμος μετά την πτώση της Βαγδάτης και τη θανάτωση του χαλίφη το 1258.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

• Το πόθεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

→ Οι ποιμενικές καταβολές των κατακτητών Μογγόλων οδηγούσαν σε αντίστοιχες πρακτικές και χρειαζόταν η παρέμβαση των Κινέζων συμβούλων για να περιοριστεί η μαζική σφαγή αγροτικών πληθυσμών και η μετατροπή της γεωργικής γης σε βοσκοτόπια. Στις περισσότερες περιπτώσεις από τη σφαγή γλίτωναν οι τεχνίτες και ορισμένοι γραφειοκράτες, ήταν οι μόνοι χρήσιμοι στους κατακτητές και ενσωματώνονταν αμέσως στο στρατιωτικό και διοικητικό τους σύστημα.

→ Όσο κι αν οι μουσουλμανικές πηγές συνήθως υπερβάλλουν σχετικά με το μέγεθος της καταστροφής και το ύψος των πυραμίδων από ανθρώπινα κεφάλια, οι συντηρητικοί εκτιμητές υπολογίζουν ότι ο αριθμός των θυμάτων των Μογγόλων στην κεντρική Ασία, μόνο μεταξύ των ετών 1218 και 1220, ξεπέρασε το ένα εκατομμύριο.

→ Η ραχοκοκαλιά της διοίκησης στην αχανή αυτοκρατορία των Μογγόλων συγκροτήθηκε από τη στρατιωτική αριστοκρατία, όπως και σε όλες τις προγενέστερες κατακτήσεις αναπτυγμένων περιοχών από νομαδικά φύλα. Οι επαρχίες λειτουργούσαν με αποκεντρωμένες σε κάθε τοπικό ηγέτη εξουσίες και υποτυπώδεις διοικητικές δομές.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

- Το πόθεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

→ Η συσσώρευση αμύθητου πλούτου στα χέρια των νομάδων διέβρωσαν σε βάθος τα νεαρά μέλη των οικογενειών τους: Όπου οι Μογγόλοι δεν απαγόρευσαν τις επαφές με τον πολυάριθμο τοπικό πληθυσμό, θυσιάζαν επί της ουσίας την εθνότητα της επόμενης γενιάς τους. Αφομοιώθηκαν μέσα σε δύο έως τρεις δεκαετίες από τα ήθη και έθιμα της άρχουσας τάξης που κυβερνούσε παραδοσιακά τους αγροτικούς πληθυσμούς.

→ Στην κεντρική Ασία δημιουργήθηκαν χανάτα και με τον καιρό εξελίχθηκαν σε ανεξάρτητα κυρίαρχα κράτη, προσαρμοσμένα στα χαρακτηριστικά των γηγενών. Σε πολλές περιοχές, η μογγολική παρουσία περιορίστηκε στην είσπραξη φόρου υποτέλειας.

→ Η Μογγολική αυτοκρατορία παρήκμασε κατά το δεύτερο μισό του 14ου αιώνα, κυρίως διότι αφομοιώθηκαν τα μέλη της από τις εθνότητες των κατακτημένων. Οι πολεμιστές νομάδες χαλάρωσαν, βυθισμένοι στην τρυφή ζωή τους ως άρχουσας τάξης στις οργανωμένες γεωργικές κοινωνίες.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Μογγόλοι

- Το πόθεν και το πώς μιας αχανούς αυτοκρατορίας

→ Κατά την παραπάνω περίοδο παρακμής, η ηγεσία των Μογγόλων κατακτήθηκε από τον Ταμερλάνο (1336 - 1405), κατά παράβαση της παράδοσής τους. Γιος Τούρκου εμίρη και περιφερειακού ηγεμόνα στην περιοχή της Σαμαρκάνδης (σημερινό Ουζμπεκιστάν), ανακήρυξε εαυτόν διάδοχο του Τζένγκις Χαν το 1370, κατέλαβε τις περιοχές μεταξύ Κασπίας και Μαύρης Θάλασσας και απείλησε την επικράτεια των Ρως στη Μόσχα. Κυρίευσε στη συνέχεια το Δελχί, τη Βαγδάτη και τη Δαμασκό, εισέβαλε στη Μικρά Ασία, κατάφερε να νικήσει και να αιχμαλωτίσει το 1402 στην Άγκυρα τον Οθωμανό Σουλτάνο Βογιαζήτ Α', μεταθέτοντας για πέντε δεκαετίες την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Συναγωνιζόταν σε αγριότητες τον Τζένγκις Χαν, δεν διέθετε όμως τις πολιτικές του ικανότητες. Η αυτοκρατορία του Ταμερλάνου διασπάστηκε αμέσως μετά το θάνατό του σε πριγκιπάτα.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- **Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του homo sapiens στην αμερικανική ήπειρο**
 - Η Ευρασία συντίθεται από την ευρωπαϊκή ήπειρο και την αχανή προς ανατολάς συνέχεια της μετά τα Ουράλια όρη, την ασιατική ήπειρο. Απλώνεται κατά μήκος ενός αδιάλειπτου οριζόντιου άξονα, με το μεγαλύτερο ποσοστό των εδαφών της χωροθετημένο στα φιλόξενα γεωγραφικά πλάτη της βόρειας εύκρατης ζώνης.
 - Οι Ευρασιάτες homo sapiens υπερερούσαν συντριπτικά των αυτοχθόνων στην Αμερική μέχρι το τέλος του 16ου αιώνα. Εξελίξεις και καινοτομίες, όπως η ανάπτυξη της γεωργίας, ο τροχός, η μεταλλουργία, μπορούσαν να διαδοθούν σχετικά γρήγορα μεταξύ γειτονικών πληθυσμών, διότι είχαν να διασχίσουν προσπελάσιμο φυσικό περιβάλλον. Παρέκαμπταν τα υψηλά όρη σε περιοχές με ομοιογενείς κλιματολογικές συνθήκες. Ακόμα και οι θαλάσσιες επικοινωνίες ήταν εύκολες στις καλοτάξιδες εσωτερικές ευρασιατικές θάλασσες.
 - Αντίθετα, η αμερικανική ήπειρος εκτείνεται κατά μήκος ενός άξονα βορρά-νότου, η κλιματολογική ποικιλότητα κατά τη διαδρομή του είναι έντονη, η ζώνη των τροπικών στη στενή χερσαία δίοδο μεταξύ βόρειας και νότιας Αμερικής δυσκόλευε τη μεταξύ των δύο τμημάτων της ηπείρου επικοινωνία.
 - Με πληθυσμό που μόλις έφθασε το 12% του αντίστοιχου ευρασιατικού (περί τα 40 εκατομμύρια, έναντι 330 εκατομμυρίων Ευρασιατών προς το τέλος του 15ου αιώνα) και με περιορισμένες εσωτερικές μετακινήσεις, οι Αμερικανοί εξελίχθηκαν χωρίς αγχώδεις ανταγωνισμούς.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- **Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του homo sapiens στην αμερικανική ήπειρο**

→ Η Μεγάλη Ήπειρος του δυτικού ημισφαιρίου χαρακτηρίστηκε «Νέος Κόσμος» από τους Ευρωπαίους εισβολείς του 16ου και 17ου αιώνα. Θεωρούμενη ως ενιαίο σύνολο με βόρειο και νότιο τμήμα, η αμερικανική ήπειρος κατέχει τη δεύτερη σε μέγεθος θέση στον πλανήτη. Καλύπτει έκταση 42,33 εκατομμυρίων km², το 28,5% της ξηράς κατά την τρέχουσα μεσοπαγετώδη περίοδο, με ποσοστιαία διαφορά μόλις 1% από την πρώτη σε μέγεθος Ασία (43,82 εκατομμύρια km²).

→ Πρωτοκατοικήθηκε από σκληραγωγημένους Ασιάτες homo sapiens εδώ και είκοσι πέντε χιλιάδες χρόνια. Διέσχιζαν τις αφιλόξενες περιοχές της σημερινής βορειοανατολικής Σιβηρίας και περνούσαν στο δυτικότερο τμήμα της βόρειας Αμερικής, τη σημερινή Αλάσκα. Προχωρούσαν νότια σε αναζήτηση ηπιότερων κλιματικών συνθηκών και εξαπλώθηκαν σταδιακά σε όλη την ήπειρο.

→ Η νεολιθική εποχή ξεκίνησε στην κεντρική Αμερική κατά την 8η π.Χ. χιλιετία από τους «εισβολείς» homo sapiens με την επινόηση της γεωργίας.

→ Διαπιστώνεται ότι οι Αμερικανοί καθυστέρησαν ανεπαίσθητα ως προς τους Ασιάτες την είσοδό τους στην εποχή της προϊστορικής γεωργοκτηνοτροφίας και προηγήθηκαν σαφώς των Ευρωπαίων.

→ Πώς λοιπόν εξηγείται το γεγονός ότι οι Αμερικανοί του 16ου αιώνα βρέθηκαν απροετοίμαστοι και ευάλωτοι μπροστά σε ολιγάριθμους Ευρωπαίους εισβολείς;

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Με πληθυσμό που μόλις έφθασε το 12% του αντίστοιχου ευρασιατικού (περί τα 40 εκατομμύρια, έναντι 330 εκατομμυρίων Ευρασιατών προς το τέλος του 15ου αιώνα) και με περιορισμένες εσωτερικές μετακινήσεις, οι Αμερικανοί εξελίχθηκαν χωρίς αγχώδεις ανταγωνισμούς.

→ Οι ήπιοι αναπτυξιακοί ρυθμοί στις επιθετικές και αμυντικές τέχνες και τεχνικές, η χρόνια υστέρησή τους σε μέσα αποτελεσματικής αλληλοεξόντωσης, απέβησαν μοιραία όταν αντιμετώπισαν τους Ευρωπαίους εισβολείς με τις δαιμόνιες πολεμικές τακτικές και τα πυροβόλα όπλα.

→ Μέγας σύμμαχος των εισβολέων αναδείχθηκαν οι πανδημίες που έπληξαν τους αυτόχθονες. Οι γηγενείς αποδεκατίστηκαν και από μολυσματικές ασθένειες στις οποίες στις οποίες δεν είχαν αναπτύξει αντισώματα λόγω φυσικής επιλογής.

→ Το αθροιστικό αποτέλεσμα ήταν η γενοκτονία, οι κατακτητές ουσιαστικά εξόντωσαν με τα όπλα και τις αρρώστιες τους γηγενείς πληθυσμούς και τον πολιτισμό τους

→ Οι εθνότητες των αυτοχθόνων εξαφανίστηκαν ή περιθωριοποιήθηκαν, στη μεν βόρεια Αμερική στο επίπεδο του ιστορικού αξιοθέατου (Ινδιάνοι), στη δε νότια –Λατινική– Αμερική σε σχετικά ολιγάριθμους πληθυσμούς δεύτερης κατηγορίας.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Μέχρι το τέλος της 3ης π.Χ. χιλιετίας, η επινοήση της γεωργίας είχε εμπλουτιστεί με πολλές άλλες καλλιέργειες, προσαρμοσμένες στο κλίμα της βόρειας και νότιας εύκρατης ζώνης. Οι εξημερώσεις ζώων υπήρξαν περιορισμένες, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον ίππο. Παρέμενε άγριο και απλησίαστο είδος στην Αμερική, παρά το γεγονός ότι κάλπαζε εν αφθονία στο βόρειο τμήμα της, ενώ είχε εξημερωθεί μετά την 5η π.Χ. χιλιετία από τους Ευρασιάτες, προσφέροντας το σημαντικότερο μεταφορικό μέσο και πολεμικό όχημα.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

- Κατά την 2η π.Χ. χιλιετία αναδύονται από τους αυτόχθονες σύνθετες νοητικές επινοήσεις όπως η γραφή και το ημερολόγιο, οι πολιτισμοί τους προβάλλονται με κατασκευές μνημειακής αρχιτεκτονικής, με τα χαρακτηριστικά πολύπλοκης κοινωνικής δομής.
- Η πολιτισμική ανάπτυξη απογειώνεται κατά την 1η π.Χ. χιλιετία στα τέσσερα μεγάλα προκολομβιανά βασίλεια. Τα τρία εμφανίζονται στη Μέση Αμερική, που ορίζεται από τους τροπικούς του Καρκίνου και του Αιγόκερω.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο
 - Ο πολιτισμός των Ολμέκων αναπτύχθηκε την περίοδο της 2ης και 1ης π.Χ. χιλιετίας στις κεντρικές και νότιες πεδιάδες του Μεξικού.
 - Τα ευρήματα τεκμηριώνουν την άποψη ότι οι Ολμέκοι είχαν δομήσει τις διαστρωματωμένες κοινωνίες τους σε ανεξάρτητες πόλεις-κράτη, με επιχειρησιακές δυνατότητες αντίστοιχες των συγχρόνων τους ευρασιατικών πόλεων-κρατών μέσου μεγέθους.
 - Μεταξύ άλλων, κινητοποιούσαν εργατική δύναμη ικανή να μεταφέρει ογκόλιθους από μεγάλες αποστάσεις για τις ανάγκες της μνημειακής αρχιτεκτονικής τους. Αστικά ολμεκικά πρότυπα, όπως ο προσανατολισμός των πόλεων στον άξονα βορρά-νότου, οι βαθμιδωτές πυραμίδες για τους ιερούς χώρους και τους τάφους των επιφανών, οι ζώομορφοι θεοί, η ιερογλυφική γραφή, το πολύπλοκο ημερολόγιο και η πολεοδομία χρησιμοποιήθηκαν και από τους τρεις μεταγενέστερους πολιτισμούς στη Μέση Αμερική.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

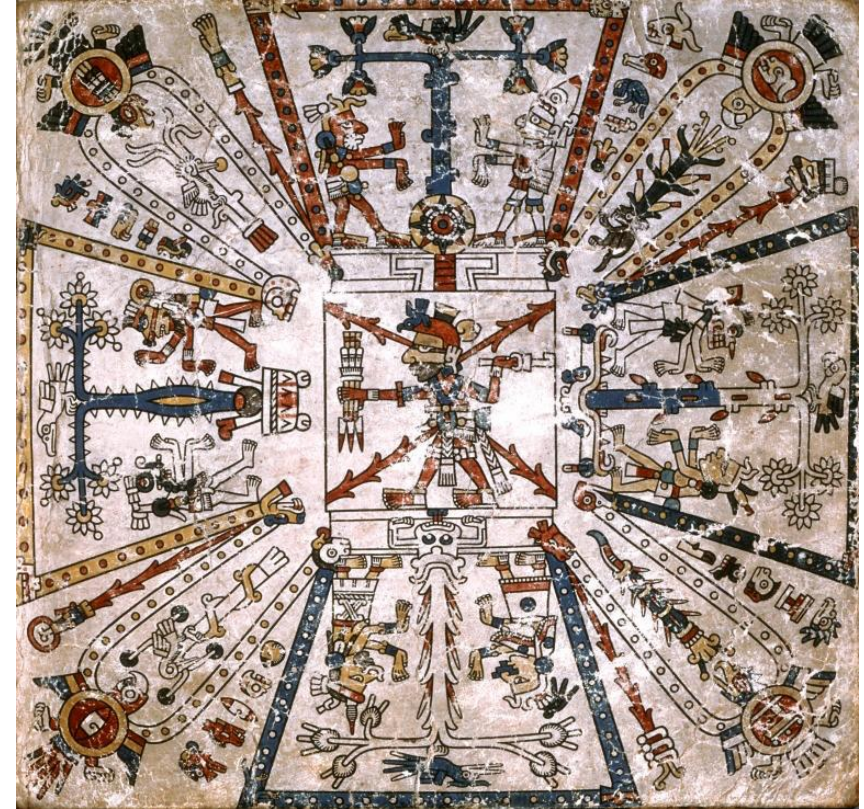
Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Αστικά ολμεκικά πρότυπα, όπως ο προσανατολισμός των πόλεων στον άξονα βορρά-νότου, οι βαθμιδωτές πυραμίδες για τους ιερούς χώρους και τους τάφους των επιφανών, οι ζωόμορφοι θεοί, η ιερογλυφική γραφή, το πολύπλοκο ημερολόγιο και η πολεοδομία χρησιμοποιήθηκαν και από τους τρεις μεταγενέστερους πολιτισμούς στη Μέση Αμερική.

→ Οι πόλεις-κράτη των Ολμέκων άρχισαν να καταρρέουν τον 5ο π.Χ. αιώνα λόγω συνεχώς αυξανόμενης αστικοποίησης χωρίς την ανάλογη διεύρυνση της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγικής βάσης στην ενδοχώρα.

→ Μερική ανάκαμψη εμφανίζεται τρεις αιώνες αργότερα στην ευρύτερη περιοχή της πόλης Τεοτιουακάν. Ο πληθυσμός της πόλης το 200 π.Χ. πλησίαζε τους εκατό χιλιάδες μόνιμους κατοίκους και η κοινωνική τάξη των εγκατεστημένων μικρομεσαίων στο περί το Τεοτιουακάν κράτος αριθμούσε περί τους διακόσιες πενήντα χιλιάδες κατοίκους.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Βορείως των Ολμέκων, στη χερσόνησο Γιουτάκαν του νότιου Μεξικού (σημερινές χώρες της Γουατεμάλας και Ονδούρας), αναπτύχθηκε προς το τέλος της 2ης π.Χ. χιλιετίας ο πολιτισμός των Μάγια. Οι πρώτες μνημειακές κατασκευές χρονολογούνται μετά το 600 π.Χ., σποραδικές στην αρχή, περισσότερο τυποποιημένες και γενικευμένες όσο πλησιάζουμε στο τέλος της 1ης π.Χ. χιλιετίας. Τα αρχαιολογικά ευρήματα πιστοποιούν τα μεγάλα μεγέθη των μαζικών κινητοποιήσεων απλών καλλιεργητών για την εξυπηρέτηση των κοσμικών στόχων της άρχουσας τάξης, μέσω της λατρείας ενός πολύπλοκου πανθέου.

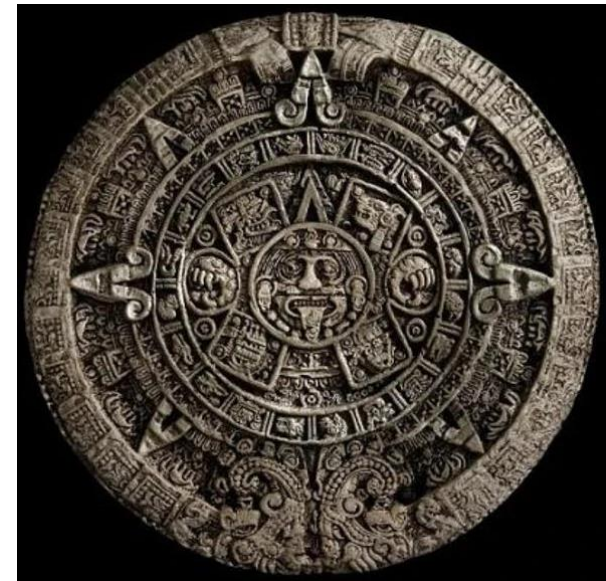
Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Ήταν θεμελιωμένο στην προγονολατρία και την προνομιακή σχέση των αρχόντων με το θείο για τον υποτιθέμενο επηρεασμό της χρονικής εξέλιξης των φυσικών φαινομένων. Η δοξασία αυτή ενισχύθηκε από τις προηγμένες γνώσεις αστρονομίας του ιερατείου και επιδρούσε αποφασιστικά στις υποτελείς τάξεις. Η αποκωδικοποίηση των επιγραφών των Μάγια αποκάλυψε ότι πέραν της μέτρησης του χρόνου υπήρχαν πολύ περισσότερα και σημαντικότερα θέματα που τους απασχολούσαν, όπως η εξύμνηση προγόνων και συλλογικών κατορθωμάτων, η κοινοποίηση συμμαχιών κ.λπ.

→ Όπως και άλλοι αρχαίοι πολιτισμοί, οι Μάγια έθεταν απλώς ένα χρονικό πλαίσιο στις επιγραφές τους, φρόντιζαν να καθορίζουν με λεπτομέρεια το χρόνο χάραξης του κειμένου. Δεν συνάγεται ότι τους διέπνεε αποκλειστικά ένα μυστικιστικό αστρονομικό ενδιαφέρον. Το ημερολόγιο των Μάγια έθετε ως τέλος του 5ου κύκλου αυτού του κόσμου τα Χριστούγεννα του 2012, χωρίς πάντως να προδικάζει με σαφήνεια και την καταστροφή του. Μια εμπειριστατωμένη έρευνα έδειξε ότι υπάρχει ένα λάθος στον υπολογισμό για το τέλος αυτού του κύκλου: σύμφωνα με το ισχύον σήμερα γρηγοριανό ημερολόγιο, η ημερομηνία αντιστοιχεί στα Χριστούγεννα του 2009 και είμαστε ακόμα εδώ...

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Ανάλογη αντιμετώπιση με ανελέητες εξοντωτικές πρακτικές είχαν και οι άλλοι τρεις προκολομβιανοί πολιτισμοί της αμερικανικής ηπείρου με χαρακτηριστικό παράδειγμα (Ινκας, Αστέκοι, Μάγια) με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον υπερχλιετή πολιτισμό των Μάγια: οι πρώτες μνημειακές κατασκευές τους χρονολογούνται μετά το 600 π.Χ. και τα αρχαιολογικά ευρήματα πιστοποιούν μαζικές κινητοποιήσεις καλλιεργητών για την εξυπηρέτηση των κοσμικών στόχων της άρχουσας τάξης μέσω της λατρείας ενός πολύπλοκου πανθέου.

→ Η αποκωδικοποίηση των επιγραφών των Μάγια αποκάλυψε ότι πέραν της μέτρησης του χρόνου υπήρχαν πολύ περισσότερα και σημαντικότερα θέματα που τους απασχολούσαν, όπως η εξύμνηση προγόνων και συλλογικών κατορθωμάτων, η κοινοποίηση συμμαχιών κ.λπ.

→ Οι πόλεις – κράτη των Μάγια προικοδοτήθηκαν στο ξεκίνημά τους από τους Ολμέκους, Θριάμβευσαν όμως ενδογενώς ως προς το επίτευγμα της επιβίωσης, της δημιουργίας μακρόβιας παραγωγικής βάσης και νέων θεσμών και ιδεολογιών σε ένα δύσκολο για τις υποστηρικτικές γεωργικές κοινωνίες που είχαν αναπτυχθεί γύρω τους, τροπικό περιβάλλον.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο
 - Έκτισαν και διατήρησαν επί δύο χιλιετίες τις βέλτιστες αναπτυξιακές υποδομές και μεθόδους διαχείρισης της έγγειας προσόδου. Η εξάντληση του εδάφους αποφεύχθηκε με την επινόηση των κατάλληλων τεχνικών ανάπτυξης των καλλιεργούμενων φυτών, την αποκεντρωμένη κατοίκηση και την εκμετάλλευση κάθε σπιθαμής του.
 - Η σύγκριση με το σήμερα στην ίδια περιοχή είναι αποκαρδιωτική. Η εφαρμογή σύγχρονων εγγειοβελτιωτικών μεθόδων, έχει προκαλέσει ερημοποίηση σε σημαντικό ποσοστό των άλλοτε γόνιμων εδαφών. Το πολύτιμο τροπικό δάσος συρρικνώνεται από εμπρησμούς για την επέκταση της αγροτικής γης.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο
 - Οι Μάγια συνέχισαν την 1η π.Χ. χιλιετία την ιστορική πορεία τους, γνώρισαν αναπτυξιακές και πολιτιστικές διακυμάνσεις και έζησαν μια τελευταία μεγάλη περίοδο ακμής από τα μέσα του 5ου μέχρι το τέλος του 7ου αιώνα.
 - Κατά τον 9ο αιώνα το μακραίωνα οικοδόμημα των Μάγια κατέρρευσε σχετικά γρήγορα. Αστικές περιοχές παρήκμαζαν και εγκαταλείφθηκαν. Δημόσια κτήρια κατεστράφησαν, θησαυροί λεηλατήθηκαν. Στο ξεκίνημα της 2ης χιλιετίας οι αγροτικοί πληθυσμοί άρχισαν να επιστρέφουν στη ζούγκλα.

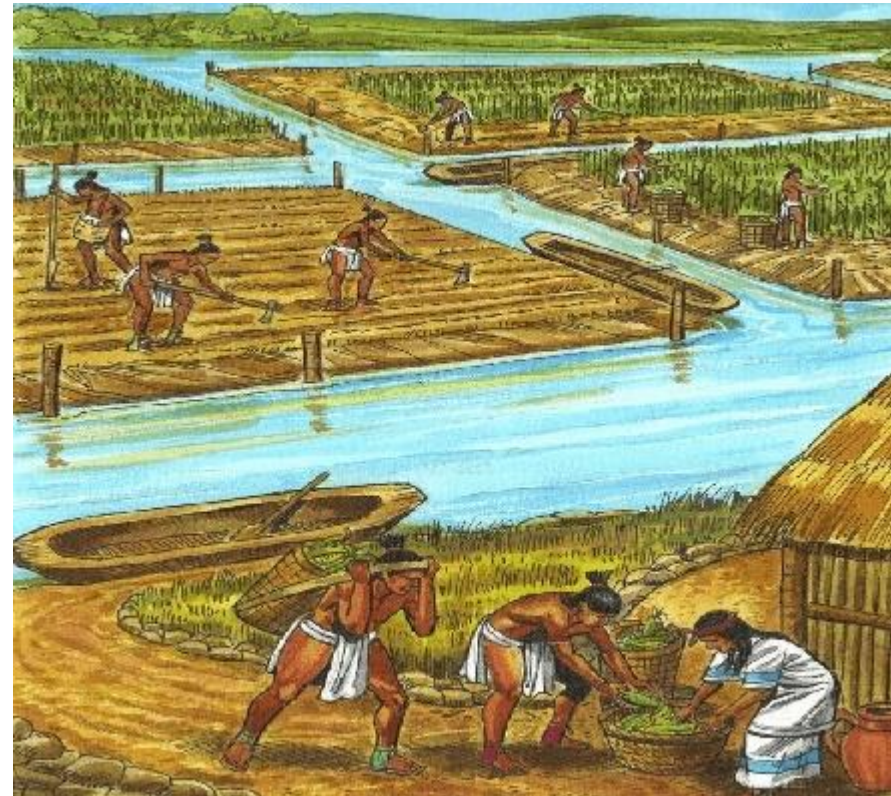
Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Καμία αιφνίδια φυσική καταστροφή ή εξωτερική εισβολή δεν μαρτυρείται, η κλιματική αλλαγή και η δημογραφία στις περιοχές τους αποτελούν τις πιθανότερες πηγές των προβλημάτων που οδήγησαν στην αποσύνθεση. Σχετικά πρόσφατες κλιματολογικές έρευνες δείχνουν ότι οι παραπάνω μικρές διακυμάνσεις στο φαίνεσθαι του επιπέδου ζωής των Μάγια κατά τη χιλιετία 300 π.Χ. – 700 μ.Χ συμπίπτουν με ήπιες εναλλαγές υγρών και ξηρών περιόδων στην επικράτειά τους.

→ Προς το τέλος του 8ου αιώνα καταγράφεται μια έντονη και παρατεταμένη ξήρανση του κλίματος στην ευρύτερη περιοχή τους, που εικάζεται βάσιμα ότι οδήγησε στη συρρίκνωση της γεωργοκτηνοτροφικής παραγωγής και στα δύο συνήθη βήματα κατάρρευσης των συστημάτων πόλεων-κρατών. Αμφισβητούμενες γαίες στις μεταξύ τους διεπιφάνειες προκάλεσαν ένοπλες αναμετρήσεις, το πλεονέκτημα της αποκεντρωμένης κατοίκησης των Μάγια αντιστράφηκε. Ακολούθησε η συγκέντρωση του πληθυσμού σε λίγες εύφορες ή οχυρές τοποθεσίες, με αποτέλεσμα την εντατικοποίηση της γεωργίας και την οριστική εξάντληση του εδάφους.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- **Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του homo sapiens στην αμερικανική ήπειρο**
 - Τα αρχαιολογικά ευρήματα από την ιστορική διαδρομή των Μάγια οδηγούν σε συμπεράσματα που αποκλίνουν των επικρατέστερων θεωριών περί στήριξης μεγάλων και μακροχρόνιων πολιτισμών. Αναδεικνύουν από πολύ πρώιμες εποχές και επί δύο σχεδόν χιλιετίες την αδιάλειπτη υπεροχή της προσαρμοσμένης στο οικοσύστημα ενδογενούς ανάπτυξης.
 - Ο σημερινός κόσμος των υπερχρεωμένων κρατικών οντοτήτων, υποδουλωμένος στην ασυγκράτητη εξωγενή οικονομική μεγέθυνση χωρίς σαφές παραγωγικό αντίκρισμα και υπό επιδεινούμενες περιβαλλοντικές συνθήκες, έχει μόνο να διδαχθεί από τη μακροήμερευση μιας ακμάζουσας κοινωνίας που μπόρεσε να δαμάσει τη ζούγκλα, να συντηρηθεί σε μεγάλα πληθυσμιακά μεγέθη και να μεγαλουργήσει στο δυτικό ημισφαίριο, με πολιτιστικά επιτεύγματα ανάλογα των ασιατικών και ευρωπαϊκών κοινωνιών της 1ης π.Χ. χιλιετίας.
 - Τα κατάφερε μάλιστα χωρίς ορισμένες τρέχουσες στην τότε Ευρασία επινοήσεις τεχνικής φύσεως, όπως τα σιδηρά εργαλεία και όπλα, ο τροχός και η χρησιμοποίηση του βοδιού στις αγροτικές εργασίες.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Η πολυφυλετική επικράτεια των Αζτέκων, η τελευταία και περισσότερο γνωστή της προκολομβιανής Αμερικής στην ευρύτερη περιοχή του σημερινού Μεξικού, εμφανίζεται ως η εν δυνάμει νεότερη κληρονόμος μιας παράδοσης δύο και πλέον χιλιάδων χρόνων.

→ Οι Αζτέκοι εισήλθαν στο κεντρικό Μεξικό τον 12ο και 13ο αιώνα από την υποτιθέμενη κάπου στον βορρά γενέτειρά τους Αζτλάν και κατέκτησαν τον 14ο αιώνα την παλιά επικράτεια των Ολμέκων. Αξιοποίησαν τις προϋπάρχουσες τεχνικές και νοητικές υποδομές και προβλήθηκαν ως «εκπολιτιστές» των ξένων φυλών, συνεχιστές και ανανεωτές του εκλιπόντος πολιτισμού των Ολμέκων στο παλαιό τους λίκνο.

→ Ίδρυσαν το 1325 τη νέα πρωτεύουσά τους, Τενοχτιτλάν (Tenōchtitlān), στη θέση της σημερινής πόλης του Μεξικού. Η Τενοχτιτλάν αξιολογείται σήμερα ως ένα τεχνολογικό και διοικητικό θαύμα. Κτίστηκε μια πλωτή λίθινη πολιτεία θεμελιωμένη σε βαλτώδες νησί της λίμνης Τεξκόκο, με άριστες υποδομές και οργανωμένη διοικητική δομή που εξασφάλιζαν την αστική ζωή στους τουλάχιστον διακόσιες χιλιάδες κατοίκους της.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Οι Αζτέκοι επεκτάθηκαν στις παρυφές της τροπικής ζούγκλας, κατά προτίμηση σε εύφορες παραποτάμιες εκτάσεις και ομογενοποίησαν διοικητικά το μεγαλύτερο μέρος των σημερινών περιοχών του Μεξικού και της Γουατεμάλας. Η εντατική καλλιέργεια τροφοδοτούσε την περαιτέρω συγκέντρωση της εξουσίας, με τίμημα την έξαρση των ανισοτήτων και την καταπίεση των υποτελών φυλών. Υποστηρίζεται βάσιμα ότι λειτουργούσαν στο πλαίσιο μιας κεντρικά ρυθμιζόμενης οικονομίας, με κοινωνικές δομές αυστηρά διαχωρισμένες σε τέσσερις τάξεις: τους ευγενείς, τους καλλιεργητές κατόχους γης, τους ακτήμονες εργάτες και τους οιονεί δούλους.

→ Η άρχουσα τάξη των Αζτέκων ξεπέρασε την επικοινωνιακή δυσκολία λόγω πολλών γλωσσικών ιδιωμάτων στις υποτελείς φυλές, οργανώνοντας για όλες τις κοινωνικές τάξεις υποχρεωτική βασική εκπαίδευση.

→ Σύμφωνα με την κρατούσα – υπερβολική ίσως – εκτίμηση, ο πληθυσμός στο σύνολο της επικράτειας των Αζτέκων έφτασε στο τέλος του 15ου αιώνα τα δέκα εκατομμύρια.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Το 1519 κατέφτασαν από την απέναντι ισπανοκρατούμενη Κούβα και αποβιβάστηκαν στις ανατολικές ακτές του σημερινού Μεξικού πεντακόσιοι κονκισταδόροι Ισπανοί υπό τον Κορτές. Τα επόμενα τρία χρόνια, οι Ισπανοί διαχειρίστηκαν με απaráμιλλη πανουργία τη δυσaréσκεια των υποτελών φυλών και την αφέλεια των Αζτέκων ηγεμόνων. Με τη βοήθεια της εισαχθείσας πανδημίας ευλογιάς που αποδεκάτισε τους γενετικά απροετοίμαστους ιθαγενείς, εκπόρθησαν και ισοπέδωσαν τον Αύγουστο του 1521 την Τενοχτιτλάν.

→ Ο τελευταίος αυτοκράτορας των Αζτέκων εκτελέστηκε, αντικαταστάθηκε από έναν εκχριστιανισμένο ιθαγενή-ανδρείκελο, οι τοπικοί άρχοντες περιθωριοποιήθηκαν, η επικράτεια έγινε ισπανική αποικία. Στα ερείπια της Τενοχτιτλάν έχει θεμελιωθεί η σημερινή μεγαλούπολη-πρωτεύουσα του Μεξικού.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο
 - Η συγκεντρωτική-θεοκρατική αυτοκρατορία των Ίνκα άφησε τα πρώτα ίχνη της περί το 1200 π.Χ.
 - Με βασιλείς-κατόχους του τίτλου «γιος του θεού Ήλιου» και αυστηρή διαστρωμάτωση, οι Ίνκα αξιοποίησαν μια παρατεταμένη ζεστή κλιματική περίοδο και αναβάθμισαν γεωργικά τα ορεινά εδάφη των Άνδεων, από την Κολομβία, τον Ισημερινό και το Περού μέχρι τη Βολιβία, τα κεντρικά υψίπεδα της Χιλής και ένα δυτικό τμήμα της Αργεντινής.
 - Στην εκτεταμένη αυτή πολυφυλετική επικράτεια που ξεπερνούσε σε επιφάνεια τα εξακόσιες χιλιάδες km² (πενταπλάσια της σημερινής Ελλάδας), οι Ίνκα συνδύαζαν την αυστηρή απολυταρχία με την ανεκτικότητα, εφάρμοζαν κυβερνητικές πρακτικές που θυμίζουν το ευρασιατικό πρότυπο της περσικής αυτοκρατορίας.

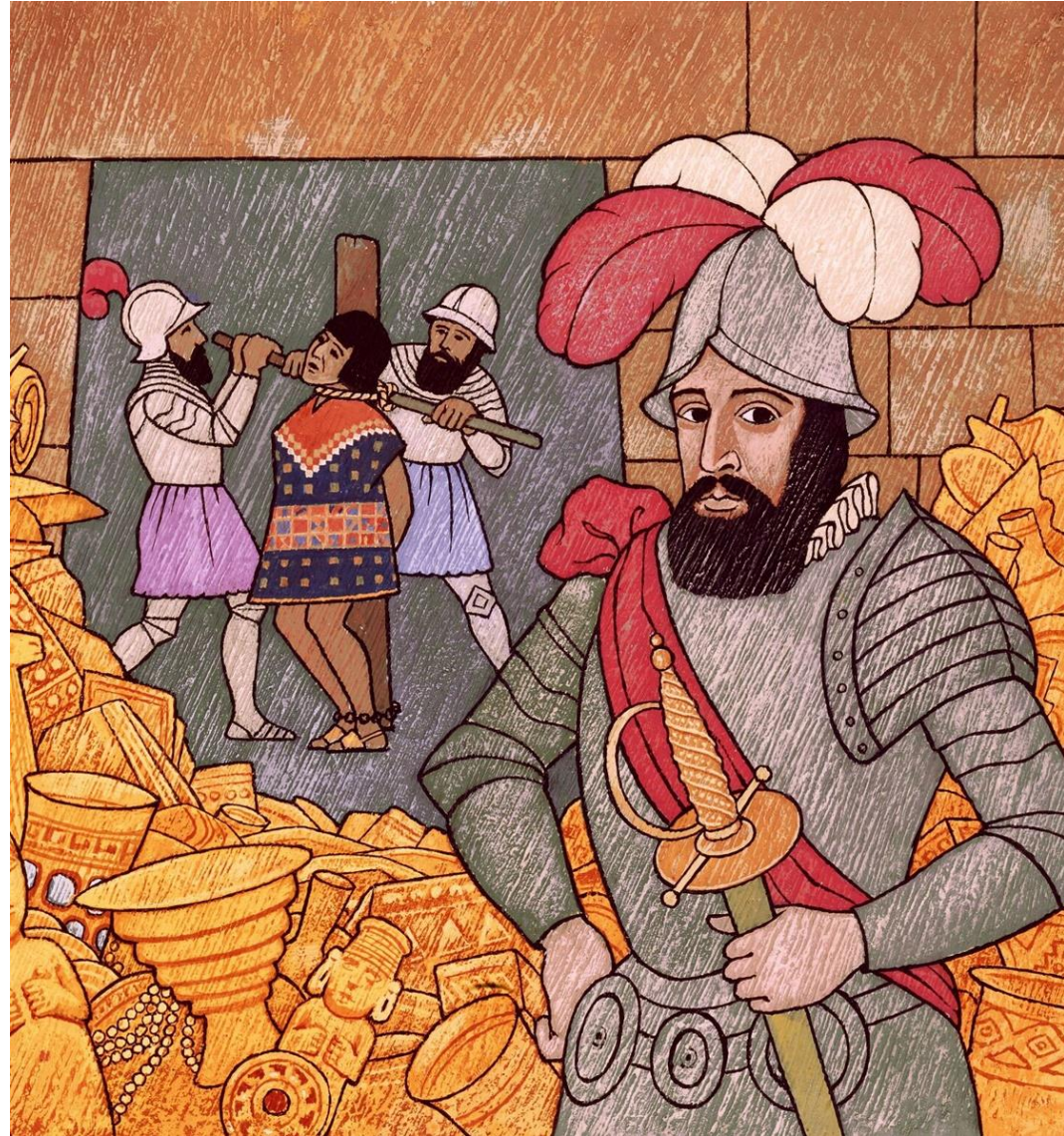

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Τον 15ο αιώνα έζησαν μια τελευταία περίοδο κατακτήσεων και πολιτιστικής ακμής. Το 1526, οι ολιγάριθμοι (μόλις εκατόν ογδόντα) Ισπανοί κονκισταδόροι υπό τον Φρανσίσκο Πιζάρο έφθασαν στα βόρεια σύνορα των Ίνκα, εξερευνώντας τα εδάφη του σημερινού Παναμά. Διέγνωσαν τα πλούτη της αυτοκρατορίας και εκμεταλλεζόμενοι το αποκορύφωμα ενός εμφύλιου πολέμου την κατέκτησαν με βία και δόλο. Με τη βοήθεια και των εισαγόμενων από την Ευρώπη πανδημιών, αποδεκατίστηκε και στην επικράτεια των Ίνκα ο γηγενής πληθυσμός, λεηλατήθηκαν τα επιτεύγματά του στο όνομα του Ισπανού βασιλέα και της διάδοσης του χριστιανισμού.

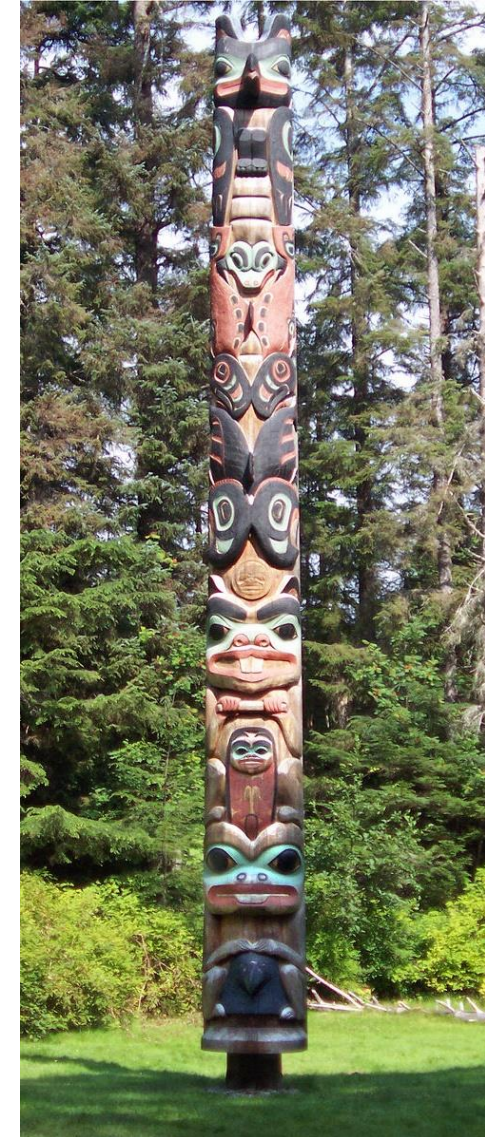

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

- Στις πέραν του Τροπικού του Καρκίνου αχανείς βόρειες εκτάσεις της αμερικανικής ηπείρου κυριαρχούσαν οι χαλαρές νομαδικές ή ημινομαδικές φυλές κυνηγών-τροφοσυλλεκτών με περιορισμένες γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες και αναπτυγμένη οικολογική συνείδηση.
- Η υπερβατική ιδεολογία τους ήταν θεμελιωμένη στους κοσμογονικούς τους μύθους. Είχαν συνειδητοποιήσει ότι όλα ανεξαιρέτως τα όντα είναι ισότιμα υποσύνολα της ίδιας πολύπλοκης αλλά ενιαίας φυσικής πραγματικότητας, αφού διαθέτουν νοημοσύνη, βούληση και φωνή. Πίστευαν ότι ο κόσμος λειτουργεί ως ατέρμονη ταλάντευση ανάμεσα στην ακαλαίσθητη άρα και επιζήμια βία και στην ροή δράσεων με αισθητικό άρα και ηθικό περιεχόμενο.
- Επέλεξαν το πλαίσιο και την ηθική τάξη των αλληλοεμπλεκόμενων δικτύων θετικής αμοιβαιότητας, χωρίς αθέμιτους ανταγωνισμούς μεταξύ γεωκλιματικών φαινομένων και έμβιων δυνάμεων, που πηγάζουν άλλωστε από την ίδια απώτατη και καθολική φύση.
- Περιορίστηκαν στον συναγωνισμό, φροντίζοντας επιμελώς να ενισχύουν το εύρος και το βάθος των σχέσεων καλής γειτονίας.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

- Υπενθυμίζεται ότι σε αντίθεση με την παραπάνω ολιστική κοσμολογική αντίληψη, εμείς οι Ευρωπαίοι διαχωρίζουμε τα φαινόμενα σε τρεις κατηγορίες: υπερφυσικά (θεοί και πνεύματα), φυσικά (φυτά και ζώα) και ανθρωπογενή πολιτισμικά (άνθρωποι, κοινωνία), με κυρίαρχο χαρακτηριστικό τον ανελέητο και συχνά αθέμιτο ανταγωνισμό.
- Το κύριο δομικό στοιχείο τους ομίλους οικογενειών των φυλών στις αχανείς εκτάσεις της αμερικανικής ηπείρου, ήταν απαλλαγμένο από την ανθρωποκεντρική απληστία της συσσώρευσης ακίνητης και κινητής ιδιοκτησίας και την αλαζονεία της εκτεταμένης κοσμικής εξουσίας.
- Έζησαν αρμονικά με το φυσικό τους περιβάλλον, χωρίς πολιτικές, στρατιωτικές και οικονομικές ακρότητες, μέχρι τα μέσα του 16ου αιώνα. Τότε εμφανίστηκαν και στον αμερικανικό βορρά οι εισβολείς από την «πολιτισμένη» Ευρώπη. Ακολούθησε η βίαια και ολοκληρωτική κατάκτηση του «Νέου Κόσμου», η συστηματική εξόντωση των αυτοχθόνων και η μάχη της διανομής του μεταξύ των τότε μεγάλων ευρωπαϊκών εθνών-κρατών.

Οι συμπρωταγωνιστές μέχρι και τους μεσαιωνικούς χρόνους

Η Αμερική, μέχρι την εισβολή των Ευρωπαίων

- Η προκολομβιανή ιστορική διαδρομή του *homo sapiens* στην αμερικανική ήπειρο

→ Στην ενότητα «Αγορά και αστικοποίηση, πόλις και πολιτισμός», της παρουσίασης του πρώτου κεφαλαίου, απομυθοποιείται ο εισαγόμενος από τη Δύση πολιτισμός.

→ Ο Σίγκμουντ Φρόυντ δημοσίευσε την τελευταία προπολεμική δεκαετία το έργο του με τίτλο «Ο Πολιτισμός Πηγή Δυστυχίας».

→ Ο κορυφαίος αρχαιολόγος Colin Renfrew υποστηρίζει, σε ελεύθερη μετάφραση: «Πολιτισμός είναι η απομόνωση από τη φύση, με τρεις κύριους μονωτές: την πόλη, που μονώνει από τον ελεύθερο έξω χώρο, τη γραφή που απομονώνει γεγονότα από τη φυσική ροή του χρόνου και τους χώρους λατρείας που επιχειρούν να εγκλωβίσουν τη θεϊκή δύναμη και εμποδίζουν την εσωτερική ανάγκη προσφυγής του *homo sapiens* στο διάχυτο υπερβατικό άγνωστο».

